

HRVATSKI *glasnik*

XXXIII. godina, 46. broj

16. studenoga 2023.

cijena 250 Ft

Odbor za hrvatsku nacionalnu manjinu zasjedao u Subotici

FOTO: NADA SUDAREVIC

4. i 5. stranica

XV. HDS-ova državna kulturna turneja
3. stranica

55. obljetnica Državne udruge šokačkih
Hrvata
6. stranica

Nogometna svečanost u Martincima
10. i 11. stranica

U prolazu

Prema podacima iz posljednjeg popisa stanovništva broj Hrvata u Budimpešti povećao se za 6 %, ali broj onih koji govore hrvatski jezik u krugu obitelji i prijatelja pao je za 13 % u odnosu na 2011. godinu.

Porastu su doprinijeli većinom Hrvati koji nisu već generacijama naseljeni na ovim područjima nego su ovdje privremeno, „u prolazu“, zbog posla, školovanja, drugih životnih okolnosti. Oni su koncentrirani uglavnom u središnjim okruzima Budimpešte: u V. (10 %), VI. (16 %), VIII. (62 %), XI. (5 %) okrugu, a to su (uz XVI. okrug) ujedno i jedini okruzi koji ne bilježe pad nego porast stanovnika koji govore hrvatski jezik u krugu obitelji i prijatelja.

Hrvatska manjina trudi se njegovati vezu s matičnom zemljom razmjenom različiti programa, pa tako iz Mađarske u Hrvatsku stižu djeca, nastavnici u različite (najčešće jezične) kampove, nastupaju KUD-ovi, tamburaški sastavi, održavaju se kazališne predstave, predstavljaju se hrvatske knjige izdane u Mađarskoj, a ove se godine hrvatska nacionalna manjina iz Mađarske (kao najbolje organizirana manjina) znanstvenim i kulturnim programom predstavila i na I. Susretu hrvatske nacionalne manjine i Hrvata izvan domovine na otoku Pagu. Na isti način ostvaruju se brojna hrvatska gostovanja u Mađarskoj.

Iako su takve inicijative važne i dobre, ipak stoji činjenica da se hrvatski jezik u Mađarskoj polako zaboravlja i sve manje govori, a jedno od rješenja tog problema (barem za Budimpeštu) mogli bi biti baš Hrvati, „u prolazu“. Za razliku od programa razmjene, koji su povremeni, Hrvati koji borave u Budimpešti zbog posla ili školovanja prisutni su kontinuirano u Budimpešti u prosjeku tri godine te bi njihovo uključivanje u život zajednice Hrvata iz Mađarske bilo korisno u svakom pogledu. Oni bi mogli biti spona s matičnom zemljom, pojačati interakciju na hrvatskom jeziku, a ispreplitanje Hrvata koji su se socijalizirali na drukčiji način i na drugom mjestu svakako širi perspektive i nosi napredak.

Trenutačno je komunikacija između Hrvata koji su ovdje privremeno i pomalo zatvorenoga kruga Hrvata iz Mađarske jako mala ili je uopće nema. Zašto je tako? Jer ne postoji želja da se nešto mijenja, kad je udobna navika i krug onoga što dobro poznajemo?

Ali bez promjene nema napretka, a da bi znanje hrvatskog jezika u Mađarskoj opstalo, potrebne su nove strategije.

Kršul

GLASNIKOV TJEDAN

„Glasno se o tome šapuće, pa tako i u hrvatskim krugovima, već nekoliko mjeseci. Neslužbeno doznajemo da se planiraju mjere za štednju.“

Što se zapravo događa sa školama u održavanju narodnosnih samouprava u Mađarskoj, bilo državnih bilo mjesnih? Govori se kako proračunska sredstva koja imaju u proračunu za 2023. nisu dostatna za njihovo nesmetano djelovanje. Glasno se o tome šapuće, pa tako i u hrvatskim krugovima, već nekoliko mjeseci. Neslužbeno doznajemo da se planiraju mjere za štednju.

Te su se teme dotaknuli članovi Odbora za narodnosti na sjednici održanoj sredinom listopada. U svojem obraćanju članovima Odbora hrvatski glasnogovornik izmedu ostaloga je rekao kako se trenutačno i u narodnosnim školama polako iskristaliziralo stanje oko „modela karijere učitelja“, što će vjerojatno dovesti i do novih ugovora koji će stupiti na snagu.

Dodao je kako je poznato da u školama u održavanju narodnosnih samouprava postoje proračunske tenzije – ne zna se tko će moći i tko neće moći izvući godinu i popuniti rupe u svojim proračunima, što je zapravo zadaća države. Tako su i održavatelji tih škola, narodnosne samouprave, prisiljeni te rupe popunjavati vlastitim sredstvima jer nadležno ministarstvo neće za to dati ni filira.

Možemo se nadati kako će u novoj proračunskoj godini, 2024., narodnosne samouprave (državne) koje su održavatelji odgojno-obrazovnih ustanova moći prihvatiti svoje proračune kao ove 2023. godine i da će država nadoknaditi proračunske manjke. Bilo bi dobro kad bi se po tom pitanju došlo do nekakva jedinstvenog stava, a bilo bi dobro i da do saslušanja zamjenika premijera na Odboru svaka narodnosna odgojno-obrazovna ustanova točno izračuna koliki joj je proračunski deficit, da se barem zna što se gura ispred sebe. Hrvatski glasnogovornik stoga je predložio da se tim gorućim pitanjem što prije trebaju pozabaviti odbori ili pododbori jer izgleda kao da će nastupajuća godina biti kritična kao i ova. Na izvanrednoj Skupštini HDS-a održanoj 11. studenoga u Velikoj Kaniži

prihvaćen je rebalans proračuna HDS-a, Ureda i institucija za 2023. godinu po kojem su proračunski deficiti sanirani.

Prošli tjedan bila sam na jednom županijskom natjecanju u kazivanju stihova na hrvatskom jeziku. Kao i uvijek kad je riječ o poeziji, osjećala sam se dobro. Otrpilike dva tjedna prije toga bila sam u bosanskoj županiji koja je bila domalo stjerana u Savu kod Županje, ali su se Hrvati u njoj uspjeli očuvati. Među ostalima čuva ih i književna riječ. Snažna koju stvaraju i onda kad ih je malo, riječ čije značenje i važnost prepoznaju u očuvanju svojih hrvatskih posebnosti. Poželjela sam i sama napisati poneki stih. Prošloga vikenda u Koljnofu su se družili oko pjesničke riječi. Na 15. međunarodnim književnim susretima. Okupio se velik broj književnika iz matične nam domovine Republike Hrvatske, ali i iz Gradišća, gradišćanski Hrvati. Nedavno je gradišćanskohrvatska pjesnikinja iz Unde izdala svoju drugu knjigu pjesama. Kasno je počela pisati, u kasnim godinama.

U Zagrebu je, dok čitate ove retke, u tijeku trodnevni Svjetski festival hrvatske književnosti, peti po redu, a tema je položaj hrvatskih književnika u državama u kojima žive i veze s matičnom hrvatskom kulturom i književnošću kao i odnos Hrvatske prema njima te izgledi tih veza ubuduće.

Krajem studenoga pak idemo na budimpeštansku, četvrtu po redu, Hrvatsku književnu Panoniju, koja se održava pod pokroviteljstvom Ministarstva kulture i medija Republike Hrvatske i uz sudjelovanje udruga, institucija i organizacija iz četiriju država: Hrvatske, Mađarske, Srbije i Austrije.

I sad još nisam ni spomenula Državni dan Hrvata u Mađarskoj, koji se odvio 11. studenoga u Velikoj Kaniži u organizaciji Hrvatske državne samouprave i Saveza Hrvata u Mađarskoj. Može se napisati dosta toga, nadam se kako ćete uživati u našim izvješćima koja će slijediti u nastupajućim tjednima.

Branka Pavić Blažetin

XV. HDS-ova državna kulturna turneja

U organizaciji Hrvatske državne samouprave i Kulturno-prosvjetnog centra i odmarališta Hrvata u Mađarskoj 28. listopada u salantskom domu kulture održana je druga večer ovogodišnje jubilarne XV. Državne kulturne turneje.

Hrvatska izvorna folklorna grupa

Riječ je o programu koji se održava svake godine, a sudjeluju po dva hrvatska KUD-a iz Mađarske koja sa svojim plesnim programima međusobno gostuju jedni kod drugih. Tako su Salančani, točnije KUD „Marica“, bili ljetos u Budimpešti kao gosti Hrvatske izvorne folklorne grupe. Program se ostvaruje uz potporu Vlade Mađarske i Fonda „Gábor Bethlen“.

Istoga dana kao dio programa u organizaciji KUD-a „Marica“ održan je Kulturni i gastronomski festival u mjesnom domu kulture. Od ranih jutarnjih sati članovi KUD-a i njihove obitelji spremali su i kuhali izvrsna jela kako bi obradovali brojne goste i svoje budimpeštanske kolege plesače. Na početku svečanog programa nazočnima se među ostalima obratio i predsjednik HDS-a Ivan Gugan. Potom su proglašeni rezultati natjecanja u pečenju kolača. Vješte „slastičarke“ na natjecanje su donijele izvrsne kolače, tako da nije bilo lako odlučiti koji je najbolji. Nakon toga slijedio je nastup Hrvatske izvorne folklorne grupe i KUD-a „Marica“.

Izvrсна večera i izvrsni kolači oduševili su sve sudionike, a zabava uz Orkestar „Glasovi“ potrajala je do kasnih sati. Kulturni i gastronomski festival ostvaren je uz potporu Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske, Hrvatske samouprave Baranjske županije, Hrvatske samouprave Salante, Mjesne samouprave Salante, Hrvatske državne samouprave, Szalántai Zrt.-a, R+S Família Kft.-a, Al-Fru Kft.-a, Simai Mészézet, Hasic Manufaktúra Családi gazdasága, Józsefa Hermána, Zoltána Kuna.

Branka Pavić Blažetin
Foto: Greta Sütő

Mala skupina KUD-a „Marica“

Srednja skupina KUD-a „Marica“

BURG SCHLAINING – Na tvrđavi u Solunku kod Gornje Borte u austrijskom Gradišću 13. i 14. listopada održan je dvodnevni forum dijaloga pod geslom „Zajedno“. Organizatori su bili Hrvatsko kulturno društvo u Gradišću i Koordinacijski odbor hrvatskih društva i organizacija. „Po različiti impulzni referati namjera je bila u djelaonica izdjelati mogućnosti suradnje društav iz svih regijov i zemalj za oblikovanje budućnosti gradišćanskohrvatske narodne grupe.“ Uz druge, kako donosi ORF, u petak je „direktorica Dvojezične gimnazije Borta Iris Žoter predstavila školu, a Veronika Mesarić študiju *Učinak djelovanja*“. Subotu su referirati Jurica Čenar, Veronika Mesarić i Gabriela Novak-Karall. Dijalog „Zajedno“ je završio subotu sažetkom djelatnih grup. Kako doznaje Hrvatski glasnik, na forumu „Zajedno“ sudjelovali su i zastupnici Hrvatske samouprave Koljnofa Marijana Pajrić, Geza Völgyi i Peter Mogyorósi.

Odbor za hrvatsku nacionalnu manjinu Savjeta Vlade Republike Hrvatske za Hrvate izvan RH zasjedao u Subotici

Potpora Republike Hrvatske ključna je za opstanak

„Želimo jednako tako, i još više, podupirati Hrvate koji žive izvan Hrvatske jer smo jedan narod, jedno biće. Država je sad dovoljno i ekonomski i financijski snažna da ta pomoć zaista može biti puno veća i vidljivija“, rekao je hrvatski premijer Andrej Plenković.

Predsjednik III. Savjeta Vlade Republike Hrvatske za Hrvate izvan RH i predsjednik Hrvatske državne samouprave u Mađarskoj Ivan Guban

U Hrvatskom domu – Matici u Subotici 27. listopada sastao se Odbor za hrvatsku nacionalnu manjinu Savjeta Vlade Republike Hrvatske za Hrvate izvan RH. Na Odboru su se okupili pripadnici hrvatske nacionalne manjine iz osam država, od 12 koliko ih ima u ovome tijelu. Prisutni su bili predstavnici iz Austrije, Italije, Rumunjske, Bugarske, Mađarske, Sjeverne Makedonije, Slovenije i najbrojnije hrvatske nacionalne manjine – Srbije. Domaćin susreta bila je predsjednica Hrvatskog nacionalnog vijeća Jasna Vojnić, koja je i potpredsjednica Savjeta te predstavica ovoga Odbora.

Cilj sastanka bilo je povezivanje predstavnika Hrvata iz država gdje su manjina, komunikacija u vezi s potrebama i izazovima s kojima se susreću hrvatske zajednice u dotičnim državama te usuglašavanje zajedničkog djelovanja na promoviranju i poboljšanju položaja Hrvata izvan Hrvatske.

Partneri, pripadnici istog naroda

Nazočnima su se videopozivom obratili predsjednik hrvatske vlade Andrej Plenković te državni tajnik Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske Zvonko Milas. Obojica su zajamčili još veću financijsku i drugu podršku Hrvatima izvan domovine.

„Hrvatska vodi dobru politiku prema nacionalnim manjinama koje žive u Hrvatskoj i želimo jednako tako još i više podupirati Hrvate koji žive izvan Hrvatske jer smo jedan narod, jedno biće. Država je sad dovoljno i ekonomski i financijski snažna da ta pomoć zaista može biti puno veća i vidljivija“, rekao je hrvatski premijer.

Plenković je poručio i kako je Hrvatska raspoložena podupirati sve ono što hrvatske nacionalne manjine smatraju važnim za očuvanje i napredak njihove zajednice – investicije u obrazovanju, kulturi, zatim vjerski objekti, sport, folklor... U svojem obraćanju Plenković je pohvalio djelovanje hrvatske nacionalne manjine u Srbiji. „Jako mi je drago što ste u Subotici. Predsjednica HNV-a i tim oko nje iznimno su agilni i baš služe kao jedan ogledan primjer rada za ojačanje identiteta Hrvata u svakoj vašoj državi, a ovaj koji je u Srbiji posebno je impresivan“, rekao je premijer.

Milas je i ovom prilikom najavio ponovno povećanje sredstava iz proračuna Hrvatske za Hrvate izvan domovine. „Vlada RH svake godine povećava, a tako će biti i iduće godine, proračun za Hrvate izvan Hrvatske. Mi ćemo s vama kao partneri, pripadnici istog naroda, pokušati ostvariti ciljeve na najbolji mogući način“, rekao je Milas. Dodao je i kako Matica u kojoj se Odbor okupio pokazuje „da je ono što je ponekad nedokučivo ostvarivo ako se radi zajedno, ako se razumije i uvažava“ te istaknuo: „Hvala vam na svemu što činite za Hrvate, gdje god živjeli!“

Plod susreta – elaborat za premijera

Tijekom radnog sastanka predstavnici zajednica predstavili su stanja i izazove s kojima se kao manjine suočavaju u svojim domicilnim državama. Kao plod susreta Vojnić je najavila elaborat s potrebama koji će u ime Odbora predati premijeru, odnosno Vladi Republike Hrvatske. Uspoređujući položaj hrvatskih manjina u drugim drža-

Dio članova Odbora za hrvatsku nacionalnu manjinu

vama, predsjednica HNV-a kazala je da su Hrvati u Srbiji u prednosti u odnosu na neke druge hrvatske manjine jer imaju krovnu instituciju i jer su priznati kao manjina. Kao najveću negativnu razliku Hrvata u Srbiji u odnosu na Hrvate u drugim državama Vojnić je istaknula financiranje. „Za HNV se s razine i države i Pokrajine i lokala izdvaja oko 180 000 eura. U Austriji se, recimo, za Hrvate izdvaja 1,7 milijuna eura, za Hrvate u Rumunjskoj milijun eura. Za puno manje zajednice država ima razvijenije politike i izdvajaju se puno veća sredstva“, rekla je Vojnić i dodala da u Srbiji Hrvati nemaju ni zajamčene mandate u Skupštini, kako je u drugim državama uređeno. „Mi sad imamo ministra u Vladi, ali to nije posljedica poštovanja bilateralnog sporazuma između Srbije i Hrvatske nego je on to svojim snagama ishodovao“, rekla je Vojnić.

Kao predsjednik III. Savjeta Vlade Republike Hrvatske za Hrvate izvan RH i u ime hrvatske nacionalne manjine u Mađarskoj sastanku je nazočio Ivan Gugan. Iako je, kako je rekao, teško usporediti sve pripadnike hrvatske nacionalne manjine jer se razlikuju po statusu, brojnosti, političkoj i društvenoj situaciji iz kojih dolaze, zajednička im je matična država Hrvatska kojoj mogu zajedno i pristupiti. „Ovakvi su sastanci važni jer možemo pomoći jedni drugima savjetima, razmjenjivanjem praksi i možemo zajedno pristupiti prema našoj matičnoj zemlji Hrvatskoj i svojim domicilnim državama“, rekao je Gugan. Pohvalio je Gugan i hrvatsku vladu: „Vidim ogroman iskorak i u političkoj potpori, pogotovo i u financiranju – brojka se posljednjih nekoliko godina povećala sigurno 5-6 puta“. Hrvata u Mađarskoj ima gotovo dvostruko manje nego Hrvata u Srbiji – 22 000. Imaju 15-ak institucija – obra-

zovnih (školski centri), kulturnih (muzej, kazalište), znanstvenih i dr. koje se financiraju iz proračuna Mađarske, a znatna im je, kako je rekao Gugan, i financijska pomoć iz Hrvatske. Veću financijsku podršku profesionalnim institucijama od Hrvatske Gugan je naveo kao potrebu.

Potrebni hrvatski domovi

Stanko Horvath, predstavnik Hrvata iz Austrije, također je rekao da 19 000 pripadnika gradišćanskih Hrvata najviše novca dobiva iz domicilne države. Kao najveći problem naveo je gravitiranje Hrvata iz rodničkih mjesta u Beč, gdje često izgube svoj nacionalni identitet. Zbog toga smatra da je potrebno osigurati dvojezično obrazovanje u Beču, a imaju potrebu i za hrvatskim domom u Željeznu.

U ime Hrvata iz Rumunjske, kojih ima 4842, u Odboru je Petar Hategan. Osim milijun eura koji dobivaju od Rumunjske kao veliku prednost istaknuo je i zajamčeni mandat u parlamentu. Kao najveću potrebu za opstanak te zajednice istaknuo je zaposlenu profesionalnu osobu.

Hrvati kao nacionalna manjina nisu priznati u Sloveniji, Sjevernoj Makedoniji i Bugarskoj, a u Italiji su priznati kao jezična manjina.

Predsjednik Saveza hrvatskih društava u Sloveniji Đanino Kutnjak rekao je kako je njima najveći problem upravo to što nisu priznati iako ih ima 35 000 (podatak iz 2002., prema posljednjem popisu stanovništva). „U Sloveniji ne postoji politička volja da bi se to riješilo. Posljedice su asimilacija, Hrvati nemaju svoje predstavnike ni u lokalnim ni u državnim tijelima, a nemamo ni nikakvu financijsku potporu iz domicilne države“, rekao je Kutnjak. Smatra da je za hrvatsku za-

jednicu u Sloveniji potreban hrvatski dom u Ljubljani te financiranje dviju profesionalno zaposlenih osoba.

Josip Tunić iz Sjeverne Makedonije rekao je kako sve to nemaju ni Hrvati u Sjevernoj Makedoniji, kojih ima malo više od 2000. Istaknuo je i nedostatak adekvatnih prostorija za rad pet udruga, u koliko su organizirani, te je naveo potrebu za hrvatskim domom.

Prema riječima predstavnika za Bugarsku Rumena Boydžieva nijedna nacionalna manjina nema priznati status manjine u toj državi, pa tako nema ni 1200 Hrvata. Rekao je da bi Hrvata u Bugarskoj bilo mnogo više da se tijekom povijesti prezimena nisu prilagođavala bugarskom jeziku, čime su i Hrvati poput ostalih manjina izgubili nacionalni identitet.

Antonella D'Antuono članica je Odbora kao molilica Hrvatica iz Italije. Pripadnika hrvatske nacionalne manjine ondje ima oko 2000, a organizirani su u deset udruga. Kao najveći problem te zajednice navela je asimilaciju, zbog koje od četiri mjesta gdje žive Hrvati u jednome više nitko ne govori hrvatski. Kao potrebu navela je izgradnju hrvatskog doma u Kruću. U Italiji, kao i u svakoj navedenoj državi, postoji oblik obrazovanja na hrvatskome jeziku, ali samo je u Mađarskoj i Srbiji ono cjelovito.

Hrvata izvan Hrvatske ima gotovo jednak broj kao i u Hrvatskoj. O Hrvatima izvan matične države brine se Savjet Vlade Republike Hrvatske za Hrvate izvan RH, koji u svojem sastavu ima četiri odbora. Osim Odbora za hrvatsku nacionalnu manjinu djeluju odbori i za prekoceansko iseljeničtvo, hrvatsko iseljeničtvo te Hrvate u Bosni i Hercegovini.

J. D. B. (Hrvatska riječ) • Foto: Nada Sudarević

Proslavljena 55. obljetnica Državne udruge šokačkih Hrvata u Santovu

Pod nazivom „Šokački divani“ 14. listopada u Santovu je svečano obilježena 55. obljetnica Državne udruge šokačkih Hrvata. Cjelodnevni program započeo je prijepodne hrvatskim malonogometnim turnirom „Šokački kup 2023.“, a nastavljen poslijepodne otkrivanjem spomen-ploče u Domu likovne umjetnosti i predmetnih zbirki te kulturnim programom i balom u mjesnom Domu kulture.

Spomen-ploču otkrili su generalni konzul Drago Horvat i predsjednik Udruge Stipan Kovačev

Članovi Državne udruge šokačkih Hrvata i brojni uzvanici okupili su se na maloj svečanosti koja je održana u popodnevima satima ispred Doma likovne umjetnosti i predmetnih zbirki, sjedištu šokačke udruge. Nazočne je srdačno pozdravio predsjednik Udruge Stipan Kovačev, koji je uz ostalo naglasio kako je sve počelo još davne 1968. godine osnivanjem Šokačkog kluba. Podsjetio je kako je osnivač Kluba bio Stjepan Velin, osnivač te prvi i dugogodišnji ravnatelj Santovačke hrvatske škole, „koji je cijeli svoj život i rad posvetio svome narodu, očuvanju hrvatske zajednice, jačanju nacionalne svijesti i istraživanju narodne prošlosti i običaja santovačkih Hrvata. Bio je predavač, organizator brojnih književnih večeri, nastupa folklornih skupina, predavanja, prijateljskih susreta i šokačkih balova“. Kad je nakon njegove smrti birano novo vodstvo, 1983. godine za predsjednika je izabran Stipan Pančić, koji je na čelu šokačke udruge bio do svoje smrti. Nakon njegove smrti obnovljen je rad, članstvo i vodstvo Državne udruge šokačkih Hrvata – koja danas broji više od 70 članova, djeluje u obnovljenim prostorijama, njeguje materijalnu i nematerijalnu kulturu šokačkih Hrvata, organizira brojne kulturne programe.

Bal uz martinački Orkestar „Podravka“

„Bilo je i teških i veselih razdoblja u životu kluba, ali jedno je sigurno: članstvo je oduvijek bilo vrijedno i vjerno te uvijek dragovoljno pomagalo kad je trebalo“, istaknuo je uz ostalo Stipan Kovačev zahvalivši svim bivšim i sadašnjim članovima. Kako je dodao, proteklih nekoliko godina rad udruge prilagođen je našem vremenu, s novim sadržajima, ali i nadalje najvažnijim drži očuvanje baštine naših predaka, jezika, nacionalne svijesti, kulturnih dobara i običaja, po čemu se zna kamo pripadamo.

Nazočnima se obratio i generalni konzul RH u Pečuhu Drago Horvat, koji je čestitao u povodu velikog jubileja šokačke udruge.

Nakon prigodnih riječi generalni konzul Drago Horvat i predsjednik Stipan Kovačev zajedno su otkrili spomen-ploču u znak sjećanja na 55. obljetnicu Šokačkog kluba koju je, kao i obnovljene prostorije, blagoslovio i posvetio santovački župnik velečasni Imre Polyák, biskupski vikar za narodnosti.

Predsjednik Stipan Kovačev tom je prigodom istaknuo: „Neka ova ploča bude pouka našoj djeci, unucima i svim budućim naraštajima da je pripadnost ovoj maloj zajednici itekako veliko bogatstvo.“ Nakon otkrivanja spomen-ploče pozvao je okupljene na razgledanje obnovljenih prostorija i zbirke slika te tradicijskih predmeta.

„TS SantovAsovi“ i Stipan Đurić

Svečanost obilježavanja 55. obljetnice nastavljena je u mjesnom Domu kulture prigodnim kulturnim programom. Nakon pozdravnih riječi Stipana Đurića nastupili su tamburaši santovačke Hrvatske osnovne škole pod vodstvom učitelja tambure Attila Csurajia, zatim KUD „Veseli Santovčani“ spletom santovačkih šokačkohrvatskih plesova, a posebni izvođači bili su svirci santovačkog podrijetla koji su se okupili za ovu svečanu prigodu pod nazivom „TS SantovAsovi“ te solist Stipan Đurić.

Svojom nazočnošću jubilarnu proslavu uveličali su još konzul savjetnik Neven Marčić, predsjednik Saveza Hrvata u Mađarskoj Joso Ostrogonac, zamjenica predsjednika Hrvatske državne samouprave Angela Šokac Marković, načelnik Santova Gabor Varga, predsjednik Hrvatske samouprave Bačko-kiškunske županije Joso Šibalin, predsjednik Hrvatske samouprave Santova Stipan Balatinac, načelnik Općine Petrijevci Ivo Zelić i ravnateljica Instituta Liszt u Zagrebu Anna Mladenovics.

Cjelodnevni program završio je balom uz martinački Orkestar „Podravka“, pa je zabava santovačkih šokačkih Hrvata potrajala do sitnih sati.

S. B.

PRVO HODOČAŠĆE BARANJSKIH HRVATA U KEMED

Udruga baranjskih Hrvata, Hrvatska referatura Pečuške biskupije i Hrvatska samouprava Katolja 7. listopada, na blagdan Gospe od Krunice, zajednički su organizirale hodočašće u marijansko svetište Kemed (Máriakéménd).

Svečano misno slavlje predvodio je don Vitomir Zečević

Kako nam je uz ostalo kazala predsjednica Udruge baranjskih Hrvata Marijana Balatinac, inicijativa da se uz tradicionalno hrvatsko hodočašće u Đud organizira hodočašće i u druga hodočasnička mjesta u Baranji rođena je krajem prošle godine na odboru Hrvatske referature Pečuške biskupije. Budući da u istočnom dijelu Baranjske župe ima mnogo manje misa na hrvatskom jeziku nego u okolici Pečuha ili Šikloša, odlučili su se za Kemed. Prema predaji, u vrijeme kad je ovim krajevima pustošila kuga, Švabi i Šokci koji su živjeli u okolici zavjetovali su se da će sagraditi svetište, podići crkvu, ako prestane kuga. Tako je ona i sagrađena izvan naselja i posvećena je Uznesenju Blažene

Djevice Marije, odnosno Velikoj Gospi, što je ujedno i proštenje ovoga svetišta. Prema saznanjima predsjednice Udruge nekad su i Vršenđani hodočastili u Kemed na Srpicu i Veliku Gospu, a u Đud tradicionalno na blagdan Presvetog Trojstva. Kemed je bio puno bliže, a odlazili su i Šokci iz okolice ojačati se u vjeri, družiti se. Prije desetak-dvadesetak godina još je bilo misa na hrvatskom jeziku, ali odonda nije. Marijana Balatinac istaknula je kako je nakon dugo vremena sad prvi put ponovno služena hrvatska misa, a na hodočašću se okupilo dvjestotinjak Hrvata iz okolice. Bilo je jako dirljivo, vrlo ushićeno i lijepo, a svi hodočasnici stigli su još prije molitve krunice.

Bilo je ovo prvo hodočašće baranjskih Hrvata koje nije održano u Đudu. Hodočašće baranjskih Hrvata s obiju strana granice započelo je molitvom krunice, nakon čega je održan mali koncert Zbora umirovljenika iz Bilja. Uslijedilo je svečano misno slavlje na hrvatskom jeziku koje je predvodio salezijanac don Vitomir Zečević iz Belog Manastira, a s njime su služili mohački župnik dekan velečasni Ladislav Bačmai i Sebastijan Mihovič, koji je također iz Hrvatske. Bio je još jedan svećenik iz reda salezijanaca, Mađar koji sad već služi u Mađarskoj u Fekedu, i vršenđski župnik István Bukovics. Misa je uljepšana pjevanjem Zbora Hrvatica pod ravnanjem Aleksandre Čeliković. Poslije mise priređen je zajednički ručak, nakon čega je hodočašće završeno zajedničkom pobožnošću križnog puta.

Pobožnost križnog puta

Najveći udio u organizaciji dala je Udruga baranjskih Hrvata, a mjesne hrvatske samouprave osigurale su putne troškove. Iz Salante, Pečuha i Vršende došao je po jedan veliki autobus, a bilo je još više minibusu s vjernicima iz drugih okolnih naselja. Podršku su dobili od Hrvatske referature Pečuške biskupije, koja je dala napraviti svete sličice u spomen na hodočašće u Kemed, a žene iz Katolja pripremile su domaće kolače.

Nakon što su stigle vrlo pozitivne povratne informacije vjernika koji su bili oduševljeni i misom i propovijedi, u planu je da se hodočašće baranjskih Hrvata organizira i sljedeće godine u nekom drugom mjestu sa željom da ponovno postane tradicijom za ovaj dio Baranjske županije. Sljedeće godine moglo bi se organizirati u Mohač za blagdan svetog Antuna, župnog proštenja nekadašnje franjevačke i danas samostanske crkve.

Hodočašće baranjskih Hrvata ostvareno je uz potporu Vlade Mađarske, odnosno preko natječaja NKUL-KP-1-2023/2-000226 Fonda za upravljanje „Gábor Bethlen“, i Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske.

S. B.

Foto: Ivan Ivković Ivandekić

Zbor Hrvatica

Po umirovljenju Petra Tyrana Hrvatske novine s novim uredničkim timom

Glavni urednik Hrvatskih novin, Petar Tyran je utorak, 4. oktobra pri konferenciji u Hotelu Galántha u Željeznu informirao medije, da će stupiti u mirovinu. On je bio 40 ljet u ovoj funkciji. 1983. ljeta je rođeni Novoselac preuzeo uredništvo ovoga hrvatskoga tajednika.

Petar Tyran i urednici Hrvatskih novin Dijana Jurković, glavna urednica Tereza Grandić i Kristijan Karall

O svojem odlasku je rekao Petar Tyran (68), da je pozvao na ovu konferenciju za medije, da se zahvali za prošlih 40 ljet i zato da je smio tako dugo uredjivati novine. Zahvalio se je i kod svih štiteljic i štiteljev. Njega da najveć veseli, da je mogao i smio tako dugo djelati na čelu ovoga tajednika gradišćanskih Hrvatov.

Petar Tyran je vršio 40 ljet dugo funkciju glavnoga urednika Hrvatskih novin i je znatno uticao na sadržaj ali i na tehnički razvitak novin. Proširio je teme izvještavanja i

tim opseg novin od 8 na konačno 36 stranic tajedno, upeljao novi dizajn ali i proširio svoj djelokrug prik granice. To mu je najvažnije dostignuće, je rekao Tyran i je naglasio: „Stati 40 ljet na kormilu Hrvatskih novin ostavilo je svoje trage i slijede ne samo na novina i na čitatelji i čitateljica, nego i na meni kao glavnom uredniku. Ali su to daleko najveć pozitivni utiski, doživljaji, iskustva a pred svim i širenje svisti, znanja i spoznanja, poznanstav

i prijateljstav, do kih drugačije najvjerojatnije nikada ne bi došao. Za to sam zahvalan – i onim ki su me ‘podigli’ u ovu funkciju, onim ki i ke su s manom išli na ovom putu i me sprohadjali, podupirali i hrabrili a ne na zadnje se i s manom veselili svaki petak, kad su novine imali u ruka. Kad je 1983. ljeta HKD izborio takozvanu živu subvenciju za sebe, krenuli smo i mi tim putem i konačno se je predsjedništvu HŠtD-a ugodalo da me najprvo nagovori za ov posao a onda i zaposli kao stalnoga urednika, ki će biti plaćen skupa od Savezne vlade i Zemaljske vlade Gradišća.”

Tyran je naglasio: „Postali smo samostalni, imali smo svoj ured u svojem domu, išli smo dužičak i trnovit put dokle smo nastali novine svih Hrvatov i Hrvatic u Gradišću i izvan, bez razlike kamo ili komu oni pripadaju. A ta napor se je isplatio i je kulminirao u tom, da je hrvatski Savjet za narodnu grupu pred dvimi ljeti jednoglasno odlučio da čedu HN ubuduće biti tzv. Leitmedium (vođeci tiskani medij) gradišćanskih Hrvatov. Upornim djelovanjem postajale su HN sve otvorenije i šarenije. Niti su bile live niti desne, a niti klerikalne ili antiklerikalne. A kako se danas po 40 ljeti stoji? Mislim da smo uspili, u ufanju da sam i ja nešto mogao doprinesti. A danas već nigdor ne pita je li su novine desne ili live, svaki more u nji pisati o svačemu, samo bi to tribalo biti korisno za razvitak i opstanak nas Hrvatov i Hrvatic u Gradišću, Beču, Madjarskoj, Slovačkoj, Češkoj i bilo kade živimo i obitavamo.”

Petar Tyran s ponosom je ustanovio, da su mogli najti tri mlade suradnike kao njegove nasljednike i da su mogli riješiti brojna, iako ne sva, financijska pitanja. To da dugo nije bilo jasno i tako on vidi to kao veliku sriću za nastavak novin.

TRENUTAK ZA PJESMU

Okupacija

dan raste
orao
je već davno pao

(a drukčije sjena pada
drukčije ruši se grad)

idi i traži njegov trag na nebu
uspni se navrh sebe
nađi trag njegovu neosjećanju

pogledaj nebo, javi se

Anka Žagar

Tereza Grandić – nova glavna urednica i prva ženska urednica u povijesti Hrvatskih novin

Petra Tyrana će u funkciji glavnoga urednika naslijediti Tereza Grandić iz Stinjakov. U uredničkom timu su nadalje i Kristijan Karall i Dijana Jurković. Oni su jur od krajem 2020. ljeta u timu i su onda jur upeljali nove rubrike i dizajn.

Uz uredničko djelovanje će Dijana Jurković nadalje biti odgovorna za online-nastup i socijalne mreže, Kristijan Karall za dizajn, a Tereza Grandić je glavna urednica. 27-ljetna je tim prva žena u 113 ljet dugoj povijesti novin.

Tereza Grandić o novoj funkciji kot glavna urednica je rekla: „Hrvatske novine postoju 113 ljet. Rado velimo, da smo najstariji tajednik u panonskom prostoru. Peljati ovakovu instituciju dalje – morebit do 150. obljetnice – je ada velika odgovornost i čast. Hrvatske novine su glavni tiskani medij gradišćanskih Hrvatic i Hrvatov. Te zadaće smo si svisni. Drugačije nego u većinskom medijskom svitu nimamo (starosnu) ciljnu grupu, nego je naša izazovna zadaća pokrivati sve teme za cijelu zajednicu na manjinskom jeziku. To znači da pokušavamo jednim novinama pokrivati sve, ča u većinskom životu činu različne institucije i mediji. U ovom djelu moremo viditi i lipotu, jer je vrlo šaroliko i pritrbuje široko znanje i zahvalni smo svim, ki nas u tom djelu podupiraju. Nadalje imaju Hrvatske novine i tu prednost, da se moru i moraju s jedne strani opširno baviti manjinskim temami i ovim malim i vrlo vridnim šarolikim mikrokozmozom, kim se drugačije posvećuje premalo pažnje. S druge strani kanimo ov mikrokozmoz povezati s velikim

svitom, mu jezično dati alat, da se more kreirati i u politici, u pravni posli, na kulturnom polju i u športu. Hrvatske novine neka dostignu čim veći broj gradišćanskih Hrvatic i Hrvatov, a to u cijelom panonskom prostoru, i sve one, ki se zanimaju za našu zajednicu. To ćemo i nadalje pokušavati s novimi temami i na različni kanali, pojačano i online. Glavno mjerilo za uspjeh ali neka bude kvaliteta sadržaja. Hrvatske novine same ne moru zaustaviti pad jezične kompetencije, ali jasno je, da našim djelovanjem podupiramo, informiramo, motiviramo, povezujemo, osvistimo i koč i podučavamo štiteljice i štitelje. U tom ostajemo vjerni našem geslu *Sloga je moć!*“

Dijana Jurković, urednica i prije svega nadležna i za socijalne medije, rekla je o svojem vidjenju budućnosti Hrvatski novin: „Činjenica je da je sve veći dio svakidašnjice vezan uz internet, a pred svim i socijalne mreže. Kad smo Tereza Grandić i ja pred oko tri ljeti počele kao slobodne suradnice djelati kod Hrvatskih novin smo si nakanile proširiti i obnoviti HN nastup na internetu i socijalni mreža. Dokle smo neke stvari jur mogli ostvariti, se druge nahadjaju još u fazi planiranja i razvitka. Velika točka je pri tom novi oblik naše web-stranice, ka je u medjuvrime jur malo došla u ljeta. S njom kanimo u budućnosti stvoriti cjelovit i složan nastup na svi web-kanali i stranica, ke Hrvatske novine momentano imaju. Iako je doseg odnosno zajednica ka konzumira sadržaje na manjinskom jeziku svenek ograničen, kanimo i dalje nuditi različite i mnogovrsne sadržaje – od politike prik kulture do životnoga stila. Algoritam pri tom nije automatično velika pomoć pri proširenju manjinskih temov. Zapravo bi se uprav zato uložiti čuda već truda u stvaranju kvalitetnog sadržaja da bi se dostignuli točne one, ke naš sadr-

žaj zanim. Naravno je to ali pitanje resursa i časa. Kanimo biti platforma i prvo mjesto informacije za sve ki se zanimlju za gradišćanske Hrvatice i Hrvate, odnosno hrvatsku zajednicu u Gradišću, Beču, Madjarskoj, Slovačkoj i Češkoj. Pri tom neka naš sadržaj povezuje sva društva i sve pripadnice i pripadnike gradišćansko-hrvatske narodne grupe, a teme i informacije ke naližu gradišćanske Hrvatice i Hrvate neka se najdu i nadalje sabrano i vidljivo na ovom mjestu. U okviru našega budućega djelovanja, kanimo zato uz tiskano izdanje pokušati uložiti već resursa u ovo područje da budemo mogli aktualnije i redovitije informirati. Tako kanimo i u dojdajući ljeti nadalje nuditi gradišćansko-hrvatskoj zajednici okraj i onkraj granic sadržaj i informacije na njihovom materinskom jeziku i tomu pridonesti da se ponuda na socijalni mreža i internetu na hrvatskom jeziku i nadalje poveća i proširuje.“

Digitalni nastup će biti buduć izazov

Budući izazov za novi tim je digitalni nastup i prezencija u socijalni mreža. Da bi mogli pokriti sve potrebne digitalne izazove, bi bio polag glavne urednice Tereze Grandić potreban dodatan urednik.

Nadalje bi si željili već dopisov za novine. Hrvatske novine čedu ali i nadalje izlaziti u tiskanom obliku. Od dojdućega tajedna pod novim uredničtvom.

Otkada su Hrvatske novine dostupne na platformi ANNO Austrijske nacionalne biblioteke, u novije se more poseći na izdanja početo od 1910. u digitalnom obliku. Sadržaj novin s tim su pristupačne svenek i svagdir i po nji se more pretragati. Ova digitalizacija je bila važan korak za hrvatsku narodnu grupu.

Izvor: Hrvatske novine

DAN SELA I NOGOMETNA SVEČANOST U MARTINCIMA

U suorganizaciji Mjesne samouprave Martinaca, dnevnika Nacionalnog sporta (NS) i Mađarskog nogometnog saveza (MLSZ) te u okviru Turneje za spašavanje nogometa na napuštenom travnjaku (Hátsó füves futballmentő túra) 16. rujna u Martincima je priređen Dan sela i nogometna svečanost. Prijepodne su održani zabavni programi i natjecanje u kuhanju, a poslijepodne je na obnovljenom nogometnom igralištu u Cretiću odigran prijateljski susret nogometnih veterana Santova i Martinaca, bivših pobjednika Kupa „Szabad Föld”. Tijekom dana okupljene su zabavljali članovi Orkestra „Misija”. U mjesnom Kulturnom domu održan je i podijski razgovor o slavnoj prošlosti martinačkog nogometa i NK-a „Zrinski”, a otvorena je i prigodna izložba. Uslijedio je kulturni program i plesna zabava uz domaći Orkestar „Podravka”.

Slavljenici s prijateljima

Cjelodnevni program započeo je prijepodnevnom natjecanjem u kuhanju i zabavnim programima za djecu, a nastavljen je u ranim poslijepodnevima satima na nogometnom igralištu u Cretiću gdje je odigran prijateljski susret nogometnih veterana Santova i Martinaca. Podsjetimo kako je suradnja dviju momčadi započela još 2013. godine u povodu 20. obljetnice finala Državnog hrvatskog nogometnog kupa u Santovu (Santovo 2 : 3 Martinci), koji je sredinom i potkraj devedesetih godina u organizaciji Saveza Hrvata u Mađarskoj povezivao naše regije i naša naselja. Otad se dvije momčadi redovito sastaju za Veliku Gospu u Santovu i za Martinje u Martincima.

Uoči nogometnog susreta priređena je mala svečanost, a nazočnima se obratio jedan od glavnih organizatora Turneje za spašavanje nogometa na napuštenom travnjaku, novinar Nacionalnog sporta Péter Csillag. Kako je uz ostalo naglasio, posebna je prigoda da se turneja poklopila s danom sela i proslavljanjem obljetnice osvajanja Kupa

Kup „Szabad Föld”

„Szabad Föld”. Jedna od najuspješnijih društvenih inicijativa pokrenuta je radi njegovanja nogometne kulture u malim naseljima uz pokušaj da se ponovno oživi nogometni život, obnove nogometne momčadi koje se već godinama natječu u nogometnom prvenstvu, pa makar samo i za jednu utakmicu. To je ujedno i prilika da se prikažu ne samo nogometna prošlost nego i mjesne kulturne vrijednosti, posebnosti naselja. Nazočne je

pozdravio i načelnik sela Levente Várnay, koji je podsjetio na slavne dane martinačkog nogometa, sjajnu martinačku momčad i sjajne navijače. Parlamentarni glasnogovornik Hrvata u Mađarskoj Jozo Solga naglasio je kako još uvijek postoji NK „Zrinski”, što se vidi i po majicama u kojima do danas igra veteranska momčad. Uz ostalo je istaknuo dugogodišnje prijateljske veze i uzajamne susrete sa Santovcima. Nogometne klubove dvaju naselja povezuje i to da su bili pobjednici Kupa „Szabad Föld” – Martinčani 1996. i Santovci 1974. godine. Predsjednik Mađarskog nogometnog saveza Baranjske županije Zoltán Bogyai također je naglasio slavnu prošlost martinačkog nogometa i NK-a „Zrinski”, koji je izabrio i nastup u trećoj nacionalnoj ligi, a spomenuo je i jedan od „motora” kluba Čabu Kovačevića. Nažalost, NK „Zrinski” ne igra u nogometnom prvenstvu još od 2015./2016. godine. Nazočnima se obratio i bivši nogometaš Zsolt Túri, koji je odigrao više od 200 prvoligaških utakmica u Pečuhu i Újpeštu. Kako je uz ostalo kazao, ponosan

Podravski folkloriši

je što može nazočiti svečanosti u Martincima jer je na početku i na kraju igračke karijere igrao u županijskoj ligi u Pellérdu, pa i protiv sjajnih Martinčana. Nakon prigodnih riječi napravljena je zajednička fotografija dviju momčadi za uspomenu, a uslijedio je prijateljski nogometni susret. Susret je protekao u prijateljskom i zanimljivom nadmetanju. Prvo poluvrijeme pripalo je domaćinima, a drugo poluvrijeme gostima iz Santova koji su u završnici napravili preokret i pobijedili s 5 : 4 (2 : 4). Parlamentarni glasnogovornik Jozo Solga generalnom konzulu RH u Pečuhu Dragi Horvatu, višegodišnjem članu martinačkih veterana, darovao je „generacijsku“ majicu NK-a „Zrinski“ s brojem 66.

Nakon nogometnog susreta Martinčani i njihovi gosti okupili su se u Kulturnom domu kako bi prisjećanjem na slavu prošlost proslavili zlatne godine, najljepše i najveće uspjehe martinačkog nogometa. Organiziran je podijski razgovor o davnim vremenima, a otvorena je i prigodna izložba koju su sastavili suradnik ZZHM-a Silvestar Balić, suradnica Hrvatskog kulturnog i sportskog centra JGDŽ Vesna Velin i bivši igrač NK-a „Zrinski“ Gabor Sigečan. Izloženi su mnogobrojni osvojeni pehari, dokumenti, fotografije, novinski napisi te drugi

Podravski tamburaši

predmeti iz prošlosti kluba i martinačke momčadi, a prikazana je i televizijska snimka susreta iz 1996. godine.

Nekad sjajna momčad iz županijske lige, koju je 90-ih godina pratila brojna publika, izborila je i nastup u trećoj nacionalnoj ligi. Pronijela je dobar glas o Martincima. Nažalost, već godinama nema momčadi. Kako je moderator podijskog razgovora i novinar Nacionalnog sporta Péter Csillag istaknuo, izložba nije samo putovanje kroz vrijeme,

nostalgičan doživljaj, to je i povijest vremena jer predstavlja najljepše dane martinačkog nogometa i njegov vrhunac – osvajanje Kupa „Szabad Föld“. Sudionici podijskog razgovora bili su Đuro Poljak, bivši prvoligaški nogometaš Pečuha te igrač i trener u Martincima, i Stipo Kovačević, bivši igrač Martinaca. Oni su se prisjetili najzanimljivijih i najljepših trenutaka iz prošlosti kluba i svoje igračke karijere. Santovački načelnik Gabor Varga predstavio je legendarnog nogometaša Ferencvaroša i reprezentativca Mađarske Flóriana Alberta – po majci hrvatskog podrijetla, jedinog mađarskog dobitnika Zlatne lopte (1967.) – i plan otvaranja stalne spomen-izložbe u rodnom Santovu. Nakon toga Silvestar Balić ukratko je prikazao izložbu i dao kratak

povijesni pregled razdoblja između dvaju ratova: od prvog pisanog dokumenta i statuta iz 1946. Kao zanimljivost spomenuo je izvorno zeleno-bijelu boju kluba, zlatne devedesete godine, kad je klub postigao najveći uspjeh. Kako je najavio, na temelju prikupljenog bogatog materijala planiraju izdati jednu knjižicu o povijesti nogometa i nogometnog kluba u Martincima. Bilo je riječi i o budućnosti martinačkog nogometa. Zahvalivši glavnim organizatorima, parlamentarni glasnogovornik Jozo Solga kazao je kako budućnost ovisi o tome hoće li biti najmanje 16 prijavljenih igrača, s druge strane za to postoje uvjeti – kako nogometno igralište tako i sva potrebna infrastruktura.

Nakon prisjećanja kraj sportske dvorane održan je kulturni program na otvorenom u kojem su sudjelovali Ženski pjevački zbor „Korjeni“ iz Martinaca, KUD „Podravina“ iz Barče, TS „Misija“ te „Podravski svirači“ iz Martinaca. Uslijedilo je druženje i pučka veselica uz pjesmu i ples, a za dobro raspoloženje pobrinuo se domaći Orkestar „Podravka“.

S. B.

Prisjećanje na slavne dane

V. MEMORIJALNI KOŠARKAŠKI TURNIR „DRAŽEN PETROVIĆ“

Jubilarni V. memorijalni košarkaški turnir „Dražen Petrović“ održan je u organizaciji HOŠIG-a od 29. do 30. rujna.

Sudionici turnira „Dražen Petrović“

Turnir su u HOŠIG-ovoj sportskoj dvorani pozdravnim riječima otvorili ravnateljica HOŠIG-a Ana Gojtan i veleposlanik RH u Mađarskoj Mladen Andrić. Ravnateljica Gojtan između ostalog je rekla: „Ovo je godina velikih obljetnica: 30. obljetnice samostalnog postojanja naše škole, 10. obljetnice ulaska RH u EU, a imamo i peti Memorijalni košarkaški turnir 'Dražen Petrović'. Prošlo je već pet godina otkad je otvorena naša sportska dvorana, nositeljica imena Dražena Petrovića, u čiju smo čast postavili i spomen-ploču. Tad se rodila zamisao o jednom iznimnom sportskom projektu koji bi na dostojan način sačuvao uspomenu na svjetsku legendu i služio kao međunarodni primjer kulturne raznolikosti. Današnji dan svjedoči da smo u tome uspjeli.“

Kao svečani uvod u turnir prisutni su mogli pogledati izvedbe HOŠIG-ove Literarne i plesne pozornice.

Šest školskih ekipa sudjelovalo je na ovogodišnjem turniru. To su bile ekipe Hrvatskog vrtića, osnovne škole, gimnazije i učeničkog doma „Miroslav Krleža“ iz Pečuha, Srpskog zabavišta, osnovne škole, gimnazije i kolegijuma „Nikola Tesla“ iz Budimpešte, Općeprosvjetnog centra Nijemaca iz Baje, VII. Gimnazije iz Zagreba, HOŠIG-a, a uz posredstvo Hrvatske samouprave XV. okruga na turniru je sudjelovala i ekipa Košarkaškog kluba BLF.

Uzbudljiva igra prvog dana turnira završila je sljedećim rezultatima: Tesla : BLF 53 : 23, HOŠIG : Baja 26 : 41, Tesla : Krleža 25 : 35, VII. gimnazija : Baja 36 : 38, HOŠIG : VII. gimnazija 23 : 36 i Tesla : BLF 63 : 11. Ništa manje napeto nije bilo ni drugog dana turnira: Krleža : VII. gimnazija 38 : 24, Baja : Tesla 35 : 31, BLF : HOŠIG 33 : 29, VII. gimnazija : Tesla 30 : 29, Krleža : Baja 49 : 36.

Proglašenje pobjednika turnira upriličeno je u HOŠIG-ovoj auli. Ravnateljica Gojtan proglasila je pobjednike turnira te predala povelje, medalje i pehare. Prvo mjesto pripalo je ekipi „Miroslav Krleža“ iz Pečuha, drugo mjesto zauzela je ekipa Općeprosvjetnog centra Nijemaca iz Baje, a treće mjesto osvojila je VII. gimnazija iz Zagreba. Najboljim strijelcem proglašen je Előd Virág iz košarkaške ekipe Općeprosvjetnog centra Nijemaca iz Baje, a najbolji igrač turnira bio je Ivan Bjeliš iz zagrebačke VII. gimnazije.

Ovaj, kako ga organizatori i sudionici ocjenjuju, uspješni turnir svojevrsan je most između matične zemlje i hrvatske narodnosti u Mađarskoj i priredit će se i sljedeće godine.

Sa spomenicom u ruci

Uzbudljiva igra

Događanju su prisustvovali i veleposlanik RH u Mađarskoj Mladen Andrić, glasnogovornik Hrvata u Mađarskom parlamentu Jozo Solga, predsjednik Hrvatske državne samouprave Ivan Guban, predsjednik Hrvatske samouprave Budimpešte Stipan Đurić, politički savjetnik kabineta Državnog tajništva za vjerske i narodnosne odnose pri Uredu premijera Pál Téglásy kao i zastupnik samouprave XIV. okruga Budimpešte Ádam Borbély.

V. memorijalni košarkaški turnir „Dražen Petrović“ ostvaren je uz potporu Državnog tajništva za vjerske i narodnosna pitanja pri Uredu premijera i Orbico Hungary Kft.-a.

Kršul

Mala stranica

Dodijeljene nagrade najuspješnijima na natječaju „LEPE NAŠE SINOKOŠE”

Hrvatska samouprava „Stipan Blažetin” u sklopu Pomurskih jesenskih književnih dana već više od petnaest godina raspisuje natječaj za učenike hrvatskih pomurskih škola. Natječaj se često veže uz neku aktualnu obljetnicu ili uz pomurski kraj, pomurske tradicije, običaje. Ovogodišnji natječaj odnosio se na predstavljanje ljepote rodnog kraja pod naslovom „Lepe naše sinokoše”. Zadatak za niže razrede bio je nacrtati ili naslikati jednu od znamenitosti svojega sela i napisati nešto o njoj, a za više razrede izraditi letak ili brošuru također o znamenitostima svojega mjesta i napisati 3–4 rečenice o njima (fotomontaža,

ukrašavanje letka s logom, grbom itd.). Na natječaj je pristiglo više od 140 radova iz boršfanske Osnovne škole „István Fekete”, keresturske Osnovne škole „Nikola Zrinski”, serdahelske Hrvatske osnovne škole „Katarina Zrinski” te iz partnerske ustanove – Osnovne škole Draškovec. Natjecatelji iz nižih razreda oslikavali su crkvu, školu, prirodu, spomenike koje se nalaze u njihovu rodnom mjestu, a učenici viših razreda s pomoću računala izradili su prave letke s fotografijama i zanimljivim tekstovima. Nagrade je predsjednica Hrvatske samouprave Serdahela Bernadeta Blažetin dodijelila sljedećim učenicima:

1. RAZRED

Rozi Virovecz, Emma Kovacsics, Nika Varga, Paola Kovač

2. RAZRED

Kristóf Császár, Jázmin Rácz, Larina Péntek, Evelin Harcz, Luca Papp, Iva Kočiš, Iris Vadas, Dora Hižman

3. RAZRED

Hédi Farkas, Lilien Fehér, Norina Kuzma, Dóra Faragó, Gábor Godinek, Mia Horvat

4. RAZRED

Mira Vargovics, Lia Proszenyak, Emma Nagy, Eva Jančec, Mirna Jesenović, Lorena Mikec

5. RAZRED

Zselyke Simonyai, Kristóf Preksen

6. RAZRED

Ákos Pávilcz, Mate Farago, Zoran Zadravec, Alex Mikolán, Szonja Sipos, Nóra Kovács, Adrien Térczely, Dorina Czippán, Zsolt Horváth, Kitti Horváth

7. RAZRED

Maja Vargovics, Márk Tamizer, Ramóna Baka, Vivien Kovács, Regina Deák

8. RAZRED

Noémi Horváth, Zsuzsanna Gonda, Kitti Kovacsics, odnosno Eliza Kovács, Dániel László, Botond Sövegés, Márk Andrasek, Bendeguz Marton, Milán Sánta

Skup o prekograničnom vodenom turizmu na Muri i Dravi

U organizaciji Europske grupacije za teritorijalnu suradnju „Regija Mura“ i Srednjoeuropske službe za prekogranične projekte (SESCI) 11. listopada u Serdahelu, u sjedištu grupacije u Kuriji Fedak, održan je međunarodni skup „Aktivne turističke usluge i edukacije o vodenom turizmu na pograničnom području“. Na skupu su sudjelovali stručnjaci i poduzetnici odnosno predstavnici udruga koje se bave vodenim turizmom s objiju strana Mure i Drave. Cilj je skupa bio usuglasiti odnosno standardizirati propise i regulative povezane s vodenim turizmom. Sudionike skupa pozdravio je predsjednik EGTS-a „Regija Mura“ Lászlo Preksen, koji je istaknuo izvrsne resurse regije uz Muru i Dravu po pitanju razvoja vodenog turizma, a ujedno je naglasio i važnost usklađivanja turizma s očuvanjem prirodnog bogatstva. Okupljene je pozdravio i zamjenik predsjednika Skupštine Zalske županije Csaba Bene, koji je spomenuo dobre primjere vodenog turizma u regiji i zahvalio organizatorima na inicijativi za održavanje skupa koji će umnogome pomoći u usklađivanju mogućnosti daljnjeg razvoja.

Sudionici skupa

U regiji uz Muru i Dravu nakon ulaska Republike Hrvatske u šengenski prostor nestale su barijere po pitanju suradnje u cilju razvoja turizma. Europska grupacija europskim projektom „Two Rivers One Goal“ pokrenula je razvoj vodenog turizma. Osim infrastrukturnih ulaganja projekt je inicirao susjedsko partnerstvo, a u okviru Projekta „Two Rivers One Goal II“, također u provedbi grupacije, izrađena je zajednička prekogranična strategija o razvoju turizma usredotočena na Muru i Dravu. Višemjesečna istraživanja i analize pokazali su da područje uz Muru i Dravu ima veliku i vrijednu resursnu osnovu iz koje se mogu razviti snažni i jedinstveni turistički proizvodi i usluge. EGTS „Regija Mura“ radi na unapređivanju postojeće hrvatsko-mađarske turističke vodene ponude i imidža odredišta koje se nalazi uz Muru i Dravu. Predsjed-

nik Csaba Bene skup smatra vrlo vrijednim upravo zbog toga što su stručnjaci s objiju strana sjeli za stol i razgovarali o produktivnim rješenjima. Dodao je kako se na mađarskoj strani mreža biciklističkih staza uz Muru i Dravu postupno izgrađuje i smatra da je neophodno povezati cikloturizam s vodenim turizmom. Naime, netaknuta priroda nudi pravo osvježenje za obitelji koje mogu provesti dugi vikend u regiji. Na skupu je docentica na Kineziološkom fakultetu u Budimpešti dr. Gyöngyvér Lacza govorila o propisima za dobivanje dozvole za vodeni turizam te o važnosti uvođenja europskog standarda, tzv. standarda ELESa, prema kojem bi stručnjaci za vodeni turizam u Europskoj uniji imali iste standarde, no svaka bi zemlja to trebala prilagoditi svojim uvjetima. Predsjednik Udruge vodenog sporta „Angyalföldi Vízisport SE“ dr. István

Predsjednik EGTS-a „Regija Mura“

Pozdravne riječi zamjenika Skupštine Zalske županije Csabe Benea

Irmai govorio je o postupku približavanju ELESa standardima. Nenad Ujlaki, stručnjak za vodeni turizam Turističke zajednice Međimurske županije, predstavio je kako se educiraju stručnjaci za vodeni turizam. Moto-nautički klub „Kotoriba“ organizirao je edukaciju za plovidbe na kojoj su polaznici imali priliku upoznati se s bogatom poviješću vodenih sportova, različitim vrstama plovila, potrebnom opremom i osnovama hidrologije. Edukacija je nudila mogućnost mnogim mladima da steknu dublje razumijevanje sigurne plovidbe. Gospodin Ujlaki volio bi da se uvedu zajednički standardi za europske zemlje kako bi se otklonile i te barijere između zemalja. Na skupu je rečeno da će nakon konzultacija biti pripremljena preporuka na mađarskom, hrvatskom i engleskom jeziku koju će predati nadležnim organima radi standardiziranja propisa. Inače, na Muri i Dravi redovito se organiziraju raftinzi i plovidbe, no svaka organizacija na svojoj strani. Želja je da se povežu rute u kojima mogu sudjelovati stručnjaci i ljubitelji vodenog turizma s objiju strana, bez obzira na to u kojoj zemlji žive.

Beta

Berbeni mimohod i bal u Gornjem Četaru

Nakon nekoliko godina pauze ponovno je u Gornjem Četaru 9. listopada organiziran omiljeni berbeni mimohod i bal. Pokrenulo se cijelo selo, reče nam načelnica Katalin Konczér. Uključile su se u organizaciju sve mjesne institucije, seoska uprava, tamošnja hrvatska samouprava, civilne udruge, prijateljske grupe i društva, obitelji. Mještani i njihovi prijatelji pokazali su ogroman interes

Najmlađi

Četarske žene

Ukrašeni i okićeni traktori krenuli su od Doma kulture pa Ulicom Petófi i Ulicom Pinka. Kod mosta na Pinki održan je program sudionika i predstavljanje skupina koje su sudjelovale u mimohodu, od kojih se svaka ponaosob predstavila svojom produkcijom uz burni pljesak svih nazočnih.

Na traktoru

Načelnica Gornjeg Četara i parlamentarni zastupnik Csaba Hende

za mimohod i maškaranje i nije nedostajalo ideja za izgled povorke i ljudi u njoj, svih koji su zauzeli ulice tog malog gradišćanskohrvatskog sela. Veselaj povorci pridružio se i parlamentarni zastupnik Csaba Hende, koji predstavlja i zagovara interese Četaraca u Mađarskom parlamentu. Seoski birovo započeo je mimohod te je počela svečanost okrunjena napornim berbenim poslom. Slijedilo je veselje do sitnih sati.

Nakon prikaza produkcija povorka je krenula prema Ulici János Aranya, a druga postaja bila je kod seoske trgovine, gdje su se svi uhvatili u zajedničko kolo. Nakon toga krenulo se natrag do Doma kulture, gdje su se družili uz bogat stol. Za veselo raspoloženje brinuo se Orkestar „Žgano“, pa je berbeni bal bio više nego uspješan.

Branka Pavić Blažetin • Izvor: felsocsatar.hu

ZAVRŠIO PROJEKT O KLAPSKOM JAČENJU

U Vincjetu je bila završna priredba projekta Erasmus+ o klapskom jačenju. Projekt je počeo lani u februaru. Muške i ženske klape iz pet zemalja, iz Austrije, Hrvatske, Ugarske, Slovačke i Slovenije, su se intenzivno bavile teorijom i praksom klapskoga jačenja. Andrija Benčić od Klape „Dičaki“ iz južnoga Gradišća pozitivno bilancira prošle misece i rezultate ovoga projekta. Pri ovom projektu Erasmus+ su sudjelivali uz Klupu „Dičaki“ i klape iz Kastava u Hrvatskoj, ženski vokalni ansambl „Biseri“ iz Unde, Muška klapa „Ravnica“, Ženska klapa „Rožica“ iz Slovačke i Klupa „Stari Grad“ iz Slovenije.

Polag Andrije Benčića da su u okviru ovoga projekta u već kom smislu nova iskustva i nove doživljaje načinili. Napredovali da su u jačenju i u tehnici glasa i stvorili da su se novi međusobni odnosi, tako da je to tako veliko obogaćenje, ko da daje novu motivaciju za jačenje. Sada da imaju i drugi pristup ar poznaju i druge klape ke imaju slične probleme, slične izazove ali da se sve more riješiti i da se moru nasloniti jedan na drugoga.

Andrija Benčić zvana toga ističe i priručnik koga su sastavili u okviru ovoga projekta. U njem da se sve ono ča su se novo naučili i sve ča su doživili more i pročitati. Priručnik koga su sastavili u okviru ovoga projekta je prevodjen na pet jezika i je sufinanciran od Europske unije. Klupa Dičaki će ga publicirati na vlašćoj domaćoj strani u internetu.

HG

GARA / BAČKA TOPOLA – Kuharska ekipa „Garski Bunjevci“ nedavno je sudjelovala na X. Sarmijadi u Bačkoj Topoli u Srbiji, rodnom gradu dugogodišnjeg harmonikaša garskog Orkestra „Bačka“ Radovana Marića. „Došli smo, vidjeli, pobijedili!“, kazao nam je predsjednik Hrvatske samouprave Gare Martin Kubatov po povratku iz Bačke Topole. Naime, Garski Bunjevci pod vodstvom Margit Kessler Mihalovics u posebnoj kategoriji sarme s rajčicom i govedinom osvojili su zlatnu diplomu. Natjecali su se u svim trima kategorijama – pripremali su još i sarmu sa svinjetinom i vegetarijansku sarmu. Ukupno je kuhalo oko 160 ekipa. Osim kuharske ekipe na festivalu je sudjelovao i garski tamburaški Orkestar „Bačka“, koji se predstavio dvosatnim koncertom.

S. B. • FOTO: Martin Kubatov

Na sarmijadi u Bačkoj Topoli: kuharska ekipa „Garski Bunjevci“ i garski Orkestar „Bačka“

DUŠNOK – Hrvatska samouprava Dušnoka organizira već tradicionalni Tamburaški festival koji će se održati 2. prosinca u mjesnom kulturnom domu s početkom u 18 sati. U programu će nastupiti Orkestar „Babra“ iz Budimpešte, „Židanske zvjezdice“ iz Hrvatskog Židana, „Tamburás Tesók“ iz Vojvodine, Orkestar „Planina“ iz Mohača i „Panonski tamburaški orkestar“ iz Pečuha. Nakon koncerta slijedi druženje uz domaći Orkestar „Zabavna industrija“.

PEČUH – Uz potporu Hrvatske samouprave grada Pečuha 29. listopada u Franjevačkoj crkvi u Pečuhu održana je sveta misa na hrvatskom jeziku. Misa se održava posljednje nedjelje svakog mjeseca s početkom 16 sati. Misu organizira Hrvatsko povjerenstvo Pečuške biskupije. Ovoga puta misno slavlje predvodio je voditelj Hrvatskog povjerenstva Pečuške biskupije vlč. Ladislav Bačmai, a, kao i uvijek, pjevao pečuški Ženski pjevački zbor „August Šenoa“ uz orguljašku pratnju László Cseha. Prije svete mise s početkom u 15 sati i 30 minuta molila se krunica na hrvatskom jeziku pod vodstvom žena iz Velikog Kozara. Misa je održana uz moto „Kraljice krunice, budi nam spas!“.

BUDIMPEŠTA – Uprava HOŠIG-a 19. listopada pozvala je zainteresirane na Otvoreni dan u gimnaziji. Pozivali su preko svoje društvene stranice sve one učenike koji su pred izborom škole za daljnju naobrazbu i njihove roditelje na tradicionalni Otvoreni dan gimnazije. Goste su detaljnije izvijestili o mnogostрукim nastavnim mogućnostima i okolnostima učenja koje ova dvojezična ustanova pruža. Na Otvorenom danu između 9 i 13 sati pod vodstvom HOŠIG-ovih nastavnika moglo se sudjelovati na satima, pogledati suvremene jezične i stručne kabinete, radionice kulturno-umjetničkog rada, sportsku dvoranu i udobni učenički dom. Za sudjelovanje na otvorenom danu bila je potrebna registracija.

KLIMPUH – Hrvatsko kulturno društvo (HKD) je u Klimpuhu priredilo 11. Festival hrvatskih klapov. Festival priređuju svako ljeto u nekoj drugoj regiji. Klapska muzika da povuče kroz ljeta svenek čuda ljudi, tako i u Klimpuhu kade je bila jubilara dvorana puna, je rekao Martin Kerstinger, glavni tajnik HKD-a. Ljetos su organizirali festival klapov u suradnji s Tamburaškim društvom Klimpuh. Tako je ljetos nastupilo 11 sastavov, med njimi „Kumice i Kum“ iz Čajte, „Ravnica“ iz Devinskoga Novoga Sela, „Evo Nas“ iz Trajštofa, „Dičaki“ iz južnoga Gradišća, „Biseri“ iz Unde, „Staro Vино“ iz sridnjega Gradišća, klapa „Rožica“ iz Devinskoga Novoga Sela, Muško jačkarino društvo iz Hrvatskoga Jandrofa kot i jačkarice i jačkari Erasmus+ projekta. Ovo ljeto su pozvali i žensku klapu „Sveta Jelena“ iz Crikvenice u Hrvatskoj.

POZIVNICA

Skupština Hrvatske samouprave Željezne županije 28. 11. 2023. godine početo od 15 sati održat će svoju sjednicu zajedno s javnom raspravom u županijskoj vijećnici u Sambotelu (Megyeháza – Szombathely, Berzsényi tér. 1. Címerterem).

DNEVNI RED:

1. Javna rasprava Referent: Stipan Krizmanić, predsjednik
2. Razno

Sambotel, 9. studenog 2023.